

LISABONSKA DEKLARACIJA

Apel Europskom parlamentu i komisiji, parlamentima i vladama europskih zemalja te regionalnim i lokalnim upravama:

Poduprite kulturu i muzeje u suočavanju s globalnom krizom i u izgradnji budućnosti!

IM 43 (1-4) 2012.
RIJEČ JE O ... / MAIN FEATURE /
BAŠTINA U FOKUSU

ICOM (Međunarodni savjet muzeja) međunarodna je organizacija muzeja i muzejskih stručnjaka s 30 000 članova iz 137 zemalja. U ime stotina tisuća stručnjaka i volontera što trenutačno rade u muzejima u našim zemljama, uz punu potporu predsjednika ICOM-a Europa i predsjednika ICOM-a, potpisani predsjednici ICOM-ovih europskih nacionalnih komiteta što su se susreli u Lisabonu 5. i 6. travnja 2013. na međunarodnoj konferenciji *Javna politika prema muzejima u kriznim vremenima* apeliraju na europske nacionalne parlamente i vlade te na lokalne uprave da podupru kulturu i muzeje u ovim kriznim vremenima.

Želimo naglasiti da u mnogim zemljama Europe i Europske Unije ekonomska kriza ima dramatične učinke na kulturne aktivnosti i na muzeje. Muzeji su jedinstveni resursi koji ne stvaraju samo znanje i obrazovanje već znatno pridonose i ekonomskome i društvenom razvoju. Naš apel parlamentima i upravama navodi tri prioriteta djelovanja u postupanju u krizi i deset prijedloga za održivo upravljanje muzejima i kulturnom baštinom.

1. Globalna ekonomska kriza ima dramatične učinke na kulturne aktivnosti i muzeje

U našoj zemlji i u mnogim drugim europskim zemljama ekonomska je kriza prouzročila drastično smanjenje javne i privatne financijske potpore kulturi i muzejima. Pri nepromišljenim automatskim financijskim rezovima nema razlike u odnosu prema prolaznim inicijativama i prema ustanovama koje već dugo uspješno djeluju.

Ti drastični rezovi ugrožavaju postojanje mnogih muzeja i njihovih zbirki te ugrožavaju radne uvjete stručnjacima, posebno mladima. Kolege ostaju bez posla, a mladi su stručnjaci potplaćeni, imaju samo nesigurne kratkoročne ugovore o radu ili ne mogu pronaći prikladno namještenje. Vrlo smo zabrinuti jer već svjedočimo pojavi da se u muzejima mora skraćivati radno vrijeme i reducirati aktivnost ili su neki muzeji čak prisiljeni na zatvaranje zbog nedostatka financijskih sredstava. Drugi muzeji i ustanove danas ostaju bez svojih ravnatelja i svojih tehničkih timova. Provođitelji političkih odluka trebali bi shvatiti da su muzeji dugoročne međugeneracijske ustanove u kojima su tijesno isprepletene istraživanja, zaštita baštine i

prenošenje znanja. Ne smije se zanemariti nijedna od tih zadaća muzeja.

U kriznim se vremenima kultura, muzeji i baština često smatraju luksuzom koji si društvo teško može priuštiti, no oni su zapravo prednost za održivi razvoj. Naše je čvrsto uvjerenje da u takvim kritičnim trenucima kao nacionalni komiteti europskih zemalja moramo promijeniti vlastita tradicijska stajališta, ne samo o financijama i gospodarstvu, već i o društvu i načinima života.

2. Kulturne aktivnosti i muzeji jedinstveni su resursi u gospodarskome i društvenom razvoju

Kultura i muzeji bitna su investicija za bolje društvo, a ne obveze koje se mogu ukinuti u kriznim vremenima. Naši nacionalni i europski identiteti utemeljeni su na zajedničkome kulturnom naslijeđu koje nije puko sjećanje na prošlost, već glavni oslonac u razumijevanju sadašnjosti i planiranju budućnosti.

Kultura, baština i, napose, muzeji pokreću gospodarski i društveni rast, kao i inovacije i povezanost zajednice. Muzeji i baština trebaju biti financirani i u zemljama suočenima s ozbiljnom ekonomskom krizom kako bi mogli i dalje pridonositi društvenoj povezanosti i razvoju. Nažalost, u nekim je zemljama postotak bruto nacionalnog proizvoda za investiranje u kulturu, muzeje i baštinu manji nego u drugim zemljama Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD-a).

Vjerujemo da vlade trebaju ublažiti taj trend i da se financijska sredstva dostupna za kulturu trebaju ponajprije trošiti na aktivnosti kulturnih ustanova koje već dugo djeluju.

3. Ekonomska kriza i nova uloga muzeja

U posljednjih nekoliko godina muzeji u našim zemljama dramatično su se promijenili i mnogi od njih sada imaju veću društvenu i lokalnu odgovornost.

Očuvanje i zaštita materijalne i nematerijalne kulturne baštine smatra se najvažnijom zadaćom muzeja i ona se ne smije zanemariti. Međutim, današnji muzeji imaju šire ciljeve. Nude publici usluge i društvene aktivnosti, kao

i kulturu i znanje. Služe novoj, drukčijoj publici, govore novim jezicima i koriste se novim medijima. Inovativni muzeji potiču javnu svijest, promiču razumijevanje baštine i nude obrazovne usluge. Oni jačaju kulturne identitete, podupiru društvenu povezanost i razvijaju posredovanje među kulturama, a to su temeljne aktivnosti u kriznim vremenima.

Muzeji stvaraju javne vrijednosti i oplemenjuju regionalne prednosti u globalnom svijetu. Brinu se o uslugama i resursima za lokalne, regionalne i nacionalne zajednice. Ne stvaraju samo znanje i obrazovanje, već i prihod i radna mjesta. Muzeji i spomenici među najprivlačnijim su činiteljima turističke proizvodnje, vitalnoga gospodarskog sektora u svim našim zemljama. Ulaganje u muzeje, njihove aktivnosti i njihove stručnjake najbolji je način razvoja i poboljšanja kvalitete kulturnog turizma.

4. Tri prioriteta i deset ciljeva u suočavanju s krizom i u promicanju vrijednosti muzeja i kulturne baštine

Prvi prioritet

Muzeji i kulturna baština pozitivni su pokretači razvoja, a ne izvori izdataka. To osobito vrijedi u kriznim vremenima, kad se dugoročna strategijska pitanja moraju suprotstaviti kratkoročnim prijedlozima. Nacionalne, regionalne i lokalne uprave trebaju to shvatiti i postupati u skladu s tim. Bez kulturnog razvoja nema održivog rasta. Uz autoceste, brze željeznice, zračne luke i telekomunikacijske usluge svim je područjima potrebna i kulturna infrastruktura. Radi promicanja regionalnog rasta i međunarodne razmjene te radi poboljšanja kvalitete života građana, potrebni su nam kulturna baština, muzeji, knjižnice, arhivi, izvedbene umjetnosti, kazališta, koncertne dvorane i izložbeni centri.

Tražimo da naše vlade

1. Ispune svoje javne obveze prema baštini i muzejima te očuvaju naše kulturno naslijeđe za buduće naraštaje.
2. Povećaju postotak svojih bruto nacionalnih proizvoda namijenjen kulturnim aktivnostima, osobito muzejima i baštini, radi postizanja prosječnih europskih standarda.
3. Povećaju resurse za muzeje kao trajne kulturne ustanove tako da oni mogu djelotvorno ispuniti svoje društvene uloge i ponuditi brojnije aktivnosti koje pridonose zajednicama i lokalnom razvoju.

Drugi prioritet

Vlade i zajednice trebaju štiti i promicati muzejske ljudske resurse. Mnogi su muzeji suočeni s ozbiljnim smanjenjem znanstvene i tehničke stručnosti ili je čak gube. Bez znanstvenoga, administrativnoga i upravljačkog osoblja muzeji ne mogu djelotvorno pridonositi životu i razvoju društva, a neki su i ozbiljno ugroženi.

Tražimo da naše vlade

4. Podupiru nužnu smjenu naraštaja muzejskog osoblja.
5. Štite i promiču muzejske stručne kompetencije, i u javnim i u privatnim ustanovama, te osiguraju da na položaje u muzejima bude postavljeno stručno osoblje.
6. Promiču školovanje muzejskog osoblja i osiguraju postizanje visoke kvalitete stručnih standarda.
7. Provode programe zapošljavanja kompetentnih mladih stručnjaka u muzejima, uključujući i uvođenje finansijskih potpora.

Treći prioritet

Vlade i zajednice trebaju promicati volontersko sudjelovanje građana u muzejskim aktivnostima i poticati sinergiju između javnih i privatnih organizacija i partnerstava kako bi osigurale održivo upravljanje muzejima i baštinom. Vlade trebaju poticati sve oblike suradnje među školskim programima i muzejskim aktivnostima.

Tražimo da naše vlade

8. Promiču suradnju u muzejskim i kulturnim aktivnostima među ustanovama, javnim i privatnim tijelima, stručnjacima i volonterima.
9. Održavaju kulturne mreže na regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini.
10. Poreznim olakšicama potiču donacije i aktivnosti korisne muzejima i kulturnoj baštini.

Hans-Martin Hinz, predsjednik ICOM
 Damodar Frlan, predsjednik ICOM Europa
 Wim de Vos, predsjednik ICOM Belgija
 Lidija Nikočević, predsjednica ICOM Hrvatska
 Teti Hadjirinolaou, predsjednica ICOM Grčka
 Alberto Garlandini, predsjednik ICOM Italija
 Luís Raposo, predsjednik ICOM Portugal
 Sofia Rodríguez Bernis, predsjednica ICOM Španjolska

Lisabon, 6. travnja 2013.

S engleskoga prevela: Vesna Bujan